

เอกสารประกอบการเรียน
วิชาปรัชญา และศาสนากับการครองชีวิต
สัปดาห์ที่ ๕
เรื่อง หลักปรัชญาของ จอห์น ดิวอี้

ปรัชญาการศึกษา โดย จอห์น ดิวอี้

สรุปปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism)

ที่มาความเป็นมา

พัฒนา (Progressivism) หมายถึง ก้าวหน้า เปลี่ยนแปลงไม่หยุดอยู่กับที่ ปรัชญาการศึกษา มีชื่อเรียกเป็นหลายอย่าง เช่น พิพัฒนาการนิยม พิพัฒนาการนิยม อุปกรณ์นิยม (Instrumentalism) ประสบการณ์นิยม (Experimentalism) ปรัชญาการศึกษานี้เป็นปรัชญาการศึกษาที่แพร่หลาย และเป็นที่ยอมรับทั่วโลกมากที่สุดลัทธิหนึ่ง

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เป็นนักปรัชญาและนักการศึกษาซึ่งมีชื่อเสียงที่สุดของลัทธินี้ ดิวอี้ พยายามชี้ให้เห็นว่าการศึกษแบบเก่า (Traditional) หรือแบบอนุรักษ (Conservative) มีข้อดีและข้อเสียอย่างไรและการศึกษแบบก้าวหน้า (Progressive) มีลักษณะเด่นอย่างไรบ้าง ดิวอี้มีความเห็นว่าการศึกษาที่ถูกต้อง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับแบบเก่าหรือแบบก้าวหน้าเพียงระบบใดระบบหนึ่ง ปรัชญาของดิวอี้เป็นปรัชญาที่สะท้อนออกมาเด่นชัดในเรื่องการศึกษาที่ยกย่องประสบการณ์ทั้งปวงที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้สถานการณ์ที่เป็นจริง

หลักการความคิด

ปรัชญากรุปนี้มี ความเชื่อที่ว่าสาระสำคัญและภาวะความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลาย นั้นมิได้คงที่หรือหยุดนิ่ง หากแต่แปรเปลี่ยนสภาพไปตามกาลเวลาและสิ่งแวดล้อมเนื่องจากปรัชญากรุปนี้เชื่อว่าสภาวะที่แท้จริงทั้งหลายมิได้คงที่ ไม่ได้อยู่นิ่ง หากแต่จะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสถานที่ ดังนั้นการศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมก็ควรจะต้องเปลี่ยนแปลงสภาพไปด้วยเมื่อถึงคราวจำเป็น

หลักการทางการศึกษา

ทฤษฎีการศึกษาปรัชญาพัฒนาการนิยมซึ่งได้ชื่อว่าเป็น "หนทางก้าวหน้าไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม" (Progressive Road to Culture) มีหลักการสำคัญ 6 ประการคือ

1. การศึกษาคือชีวิต ไม่ใช่การเตรียมตัวเพื่อการดำเนินชีวิต
2. การศึกษาควรจัดให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน
3. การเรียนรู้โดยวิธีการแก้ปัญหา มีความสำคัญมากกว่าการเรียนรู้โดยวิธีท่องจำ
4. เนื้อหาบทบาทของครูควรจะเป็นที่ปรึกษา ไม่ใช่ผู้บังคับหรือออกคำสั่ง
5. โรงเรียนควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน
6. วิถีชีวิตและค่านิยมประชาธิปไตย

ลักษณะของหลักสูตร

เชื่อว่าหลักสูตรนั้นควรเป็นหลักสูตรแบบ

ยึดตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered Curriculum) กล่าวคือ ยึดถือความสนใจของผู้เรียนเป็นตัว กำหนดสิ่งที่จะให้เรียน โดยไม่คำนึงถึงว่าสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ หรือต้องการเรียนนั้นจะมีความหมายหรือเป็นประโยชน์ใด ๆ แก่การสร้างสรรคส์ตีปัญญา หรือการดำเนินชีวิตของผู้เรียนหรือไม่ เป็นการให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่

ลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

เน้นการฝึกการกระทำ (Learning by doing) เพื่อให้เกิดประสบการณ์โดยตรง การเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงต้องใช้กระบวนการแก้ปัญหา การเรียนการสอนในลัทธินี้จึงใช้การสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving) โดยนำหลักการปัญหาทางวิทยาศาสตร์มาใช้

และต้องเน้นให้เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหา เนื่องจากความรู้เกิดจากการปฏิบัติจริงถ้าสิ่งใดยังไม่ถูกใช้สำหรับกระทำสิ่งนั้นเป็นเพียงข้อมูลไม่ใช่ความรู้

ญาณวิทยา (Epistemology)

ความหมายของญาณวิทยา

ทฤษฎีบ่อเกิดของความรู้

- เหตุผลนิยม (Rationalism)
- ประจักษ์นิยม (Empiricism)
- เพทนาการนิยม (Sensationism)
- อนุমানนิยม (Apriorism)
- อัศวัตติกญาณนิยม (Intuitionism)

ทฤษฎีธรรมชาติของความรู้

- จิตนิยม (Idealism)
- สัจนิยม (Realism)
- ปฏิบัตินิยม (Pragmatism)

ทฤษฎีธรรมชาติของความรู้

๑. จิตนิยม (Idealism)

เป็นความเชื่อเก่าแก่ที่สุดของปรัชญาเริ่มมีมนุษย์ สามารถเข้าใจปรากฏการณ์ของธรรมชาติมีความเชื่อว่า ชาติอันดำรงอยู่อย่างแท้จริงมีลักษณะเป็นวิญญาณ เป็นแนวความคิดที่ได้มาจาก จอร์จ เบิร์ดเลย์ (George Berkley) ปรับปรุงแนวความคิดของประจักษ์นิยมเป็นจิตนิยมเชิงอัตวิสัย (Subjective Idealism) สสารที่ลึกลับพูดถึงเป็นเพียงการรวมตัวของคุณสมบัติแท้และคุณสมบัติประกอบเข้าด้วยกัน แท้จริงเป็นเพียงสิ่งที่จิตรับรู้หรือเห็นว่ามีอยู่เท่านั้น สิ่งทั้งหมดเป็นเพียงภาวะจิตรับรู้ มิได้มีอยู่อย่างแท้จริง ที่เห็นว่าสิ่งภายนอกทั้งหมดมิได้มีอยู่อย่างแท้จริง จึงเรียกว่าจิตนิยมเชิงอัตวิสัย ไม่ยอมรับว่าคุณสมบัติที่แท้จริงของวัตถุ เช่น การกินเนื้อที่กับคุณสมบัติประกอบของวัตถุ เช่น สี ของวัตถุเป็นคนละสถานะ เพราะทั้งสองอย่างต่างก็เป็นเพียงการรับรู้ของจิต และสสาร (วัตถุ) หรือสิ่งที่อยู่เหนือการรับรู้เป็นความเพ้อฝัน เพราะจะยอมรับความมีอยู่ของสิ่งที่อยู่เหนือการสัมผัสได้อย่างไร สิ่งที่ขึ้นอยู่กับการรับรู้มีสภาพเป็นจิตหรือสิ่งที่จิตสร้างขึ้นทั้งหมด จิตนิยมเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญแก่ความคิดมากกว่าข้อเท็จจริง จิตนิยมแบ่งออกเป็น ๓ สาขา

๓.๑ จิตนิยมเชิงอัตวิสัย (Subjective Idealism) เชื่อว่าสิ่งที่เรารู้ทั้งปวงขึ้นอยู่กับจิตตัวเอง นักปรัชญา คือ จอร์จ เบริคเลย์

๓.๒ ปรากฏการณ์นิยม (Phenomenalism) เชื่อว่าความรู้ที่เป็นไปได้ นั่นคือ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์เท่านั้น วัตถุเป็นสิ่งเดียวกันกับปรากฏการณ์ ความมีอยู่ของวัตถุ และคุณสมบัติของวัตถุจึงขึ้นอยู่กับผู้รับรู้ หรือการที่ถูกรู้ สิ่งปรากฏในสภาพที่ปรากฏการณ์ของสิ่งนั้นนั่นเอง คือวัตถุนั้นหรือสิ่งนั้น ความรู้เกี่ยวกับวัตถุนั้นหรือสิ่งนั้นเป็นความรู้ตรงและขึ้นอยู่กับความคิดของจิต นักปรัชญา คือ อิมมานูเอล คานท์

๓.๓ จิตนิยมเชิงปรวิสัย (Objective Idealism) เชื่อว่าวัตถุทุกชนิดเป็นจริงด้วยตัวของมันเอง แต่ไม่เป็นอิสระจากจิตโดยสิ้นเชิง วัตถุมิได้เป็นอิสระจากจิต คือต้องมีจิตเป็นพื้นฐานในการรู้วัตถุ แต่ในขณะเดียวกันถ้าไม่มีจิตรับรู้วัตถุ วัตถุก็มีอยู่และอยู่อย่างที่มีมันเป็น นักปรัชญา คือ จอร์จ วิลเฮลม์ ฟูร์ดริช เฮเกล

๒. สัจนิยม (Realism) เชื่อว่าผัสสะหรือประสบการณ์มีส่วนเข้าถึงความจริง สิ่งที่เราได้รู้โดยตรงจากประสบการณ์นั้นไม่ขึ้นอยู่กับจิตของผู้รับรู้ คือ จิตของผู้รับรู้ไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของความจริงสิ่งที่ปรากฏต่อประสาทสัมผัส ความจริงก็เป็นอย่างนั้นไม่มีความแตกต่างระหว่างสภาพที่ปรากฏกับสภาพที่เป็นจริง อาจมีบางอย่างประสาทสัมผัสไม่ได้ เพราะประสาทสัมผัสมีขอบเขตจำกัดในการรับรู้ บางครั้งต้องสร้างเครื่องมือขึ้นมาช่วยขยายความสามารถของประสาทสัมผัส เพื่อให้รู้ความจริงมากขึ้น เช่น แว่นขยาย กล้องจุลทรรศน์ สัจนิยมเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญแก่ความมีอยู่ของวัตถุว่าเป็นจริง สัจนิยมแบ่งออกเป็น ๓ สาขา คือ

๒.๑ สัจนิยมแบบผิวเผิน (Native Realism) เชื่อว่าความจริงเป็นเอกเทศในตัวมันเองไม่ ขึ้นกับการรับรู้ของจิตหรือผู้รู้ ไม่ว่าจะไม่มีใครไปรับรู้มันหรือไม่ มันก็คงมีอยู่ตามปกติของมัน และปรากฏต่อประสาทตามที่เป็น ความรู้เกิดจากการที่จิตถ่ายแบบหรือลอกแบบสิ่งภายนอกพร้อมทั้งคุณภาพทุกอย่าง ความเป็นจริงของแต่ละสิ่งอย่างใด สามารถถ่ายแบบได้หมด ขนาด สี รูปร่าง เสียง อุณหภูมิ สิ่งเหล่านี้เป็นคุณภาพ (Quality) ที่มีจริงของวัตถุภายนอก มิใช่เป็นสิ่งที่จิตสร้างขึ้น

๒.๒ สัจนิยมแบบตัวแทน (Representative) เชื่อว่าไม่สามารถเข้าถึงความจริงโดยตรง แต่เข้าถึงด้วยข้อมูลอันเป็นตัวแทนของความจริง นักปรัชญา คือ ล็อก ล็อก ได้กล่าวว่า การรับรู้ (Perception) โลกภายนอกโดยผ่านทางมโนคติ (Idea) มโนคติคือตัวแทนของวัตถุซึ่งไม่มีอยู่จริงในจิตมนุษย์ แต่เป็นภาพถ่ายโลกภายนอก แต่รับรู้โลกภายนอกโดยตรงไม่ได้สิ่งรู้ได้คือมโนคติ มีได้ ๒ ทาง คือ ประสาทสัมผัส (Sensation) คือการรับรู้ข้อมูลจากภายนอก เช่น นัยน์ตาเห็นดอกกุหลาบ (ข้อมูลภายนอก) มโนคติของดอกกุหลาบเกิดขึ้นในจิต สิ่งที่ได้รับจึงไม่ใช่ดอกกุหลาบ แต่เป็นมโนคติของดอกกุหลาบ การไตร่ตรอง (Reflection) เป็นการทำงานของจิต เช่น มโนคติเกิดจากการรับรู้ (เห็น) ดอกกุหลาบย่อมชัดเจนว่าการนึกถึงดอกกุหลาบ การไตร่ตรองเป็นข้อมูลภายใน ซึ่งจะเกิดไม่ได้หากไม่ผ่านประสาทสัมผัสมาก่อน เช่น ถ้าไม่เคยเห็นดอกกุหลาบมาก่อนจะไม่สามารถนึกถึงดอกกุหลาบได้

๒.๓ สัจนิยมใหม่ (Pragmatism) เชื่อว่า ทั้งประสบการณ์และเหตุผลต่างมีส่วนเข้าถึง ความจริง ดังนั้น มาตรการตัดสินความจริงควรเกิดจากการประนีประนอมความรู้ทุกอย่างของมนุษย์ นักปรัชญาได้แก่ จอร์จ เอดเวิร์ด มัวร์ (George Edward Moore) กล่าวว่า มนุษย์สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้โดยตรงรับรู้อย่างไรก็เป็น

อย่างนั้น ไม่มีความแตกต่างระหว่างสภาพความเป็นจริงกับสภาพที่ปรากฏ เช่น รับรู้ว่า ดอกกุหลาบสีแดง ในความเป็นจริงดอกกุหลาบก็สีแดงแบบเดียวกับที่รับรู้

๓. ปฏิบัตินิยม (Pragmatism) เชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ความคิดเป็นเครื่องมือของการกระทำ ความคิดที่เอาไปใช้ไม่ได้ก็เป็นสิ่งไร้ความหมาย การรู้ การจำ และจินตนาการก็คือ การปรับตัวให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม ความคิดมิใช่เป็นเพียงสิ่งมีอยู่ในจิต หรือเป็นเพียงถ่ายแบบความจริงเท่านั้น แต่เป็นสิ่งมีการพัฒนาการไปตามพัฒนาการของชีวิต เห็นว่าขณะที่ไม่รู้โครงสร้างของมนุษย์ (ความคิด) จึงควรยึดประสิทธิภาพในการปฏิบัติไปก่อน นักปรัชญามี ๓ ท่าน ได้แก่ ชาเลส แซนเดอร์ เพิร์ส (Charles Sanders Peirce) เชื่อว่าประสิทธิภาพเป็นตัว กำหนดความจริง กำหนดวิธีรู้ก่อนแล้วจึงจะรู้ว่าอะไรจริง คือ วิธีวิทยาศาสตร์ ได้เสนอทฤษฎีความหมาย (Theory Of Sign) ถือว่าทฤษฎีนี้ เป็นทฤษฎีตรรกวิทยา (Logic Theory) ทฤษฎีนี้ถือว่าพฤติกรรมเป็นเพียงส่วนเสริมของความหมาย คุณสมบัติต่าง ๆ อันเป็นวัตถุประสงค์เป็นแกนของความหมาย และเห็นว่าควรมีภาษาที่เป็นมาตรฐานสำหรับมนุษย์ทุกคน วิลเลียม เจมส์ (William James) เชื่อว่ามนุษย์ควรยึดความคิดของตนเองในแง่ที่ เห็นว่า จะมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติมากที่สุด จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เป็นนักปฏิบัตินิยมแบบอุปกรณ์นิยม (Instrumentalism) เพราะสอนว่ามนุษย์ (ความคิด) ของมนุษย์ฉลาดขึ้นโดยการปฏิบัติ ซึ่งสรุปเป็นวิธีสอนว่า เรียนโดยการปฏิบัติ (Learning By Doing) ความจริงอยู่ที่ประสิทธิภาพของการใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือฝึก เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพ มีทัศนะว่า โลกและสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง ความรู้ได้มาจากประสบการณ์ ไม่ใช่สิ่งที่ ไหลเข้ามาทางจิต หรือเป็นสิ่งที่ธรรมชาติให้แก่จิต แต่จิตของเราเป็นตัว ดำเนินการในการรับรู้ การเข้าใจ การคิด และการเชื่อ เป็นต้น

ญาณวิทยา เป็นเรื่องที่ศึกษาลักษณะเด่นของความเป็นมนุษย์ที่เหนือกว่าสัตว์ประเภทอื่น คือ รู้จักคิด ทำให้มนุษย์มีความรู้ มีสติปัญญา จนสามารถพัฒนาตัวเองให้ก้าวหน้าไปไกลกว่าสัตว์ในทุก ๆ ด้าน นี่คือการศึกษาด้านญาณวิทยา ญาณวิทยาจึงเป็นปรัชญาบริสุทธิ์ เพราะการที่จะรู้เข้าใจความจริง (อภิปรัชญา) ได้นั้นก็ต้องอาศัยญาณวิทยาสืบค้นหาความจริงทำการศึกษาวិเคราะห์เรื่องของคุณรู้้อย่างละเอียดถี่ถ้วน เช่น ปอเกิดของคุณรู้ ธรรมชาติของคุณรู้ เป็นต้น

แนวคิดของนักปรัชญาพวกประสบการณ์นิยม (Experimentalism) ซึ่งมีจอห์น ดิวอี้ เป็นผู้นำนักปราชญ์ผู้ที่มีความเชื่อว่าความอยู่รอดของสรรพสัตว์ (ซึ่งหมายถึงมนุษย์ด้วยนั้น) ย่อมขึ้นอยู่กับปรับตัวของสิ่งนั้นๆ ความเชื่อนี้ได้มาจากชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) เจ้าของทฤษฎีวิวัฒนาการซึ่งให้หลักไว้ว่าผู้ที่เหมาะสมที่สุดจะอยู่รอด (The Survival of the Fittest) ส่วนผู้ที่ไม่เหมาะสม ย่อมจะล้มหายตายจากไป จากความเป็นจริงข้อนี้ จอห์น ดิวอี้ จึงได้ยึดเอาเรื่อง "การปรับตัว" ให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมเป็นสาระสำคัญ หรือเป็นแก่นแห่งการศึกษา จากแนวคิดเรื่องการปรับตัวนี้เอง จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) จึงเห็นค่านิยมยอมมีปัญหายืดลืด ปัญหาอันก็คือ การเผชิญต่อความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เป็นอยู่ทุกขณะนั่นเอง เมื่อมนุษย์ต้องพบปัญหายืดลืด การฝึกมนุษย์ให้แก่ปัญหาได้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะจะช่วยให้ขจัดปัญหาที่มาขัดขวางการดำเนินชีวิตได้ และชีวิตนั้นก็อยู่รอดตลอดไป "ประสบการณ์" ตามความคิดของจอห์น ดิวอี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประสบการณ์ปฐมภูมิ (Primary experience) และ ประสบการณ์ทุติยภูมิ (Secondary experience) ประสบการณ์ปฐมภูมิ คือ ประสบการณ์ที่ยังไม่มีความรู้ หรือยังไม่ได้มีการคิดไตร่ตรอง เป็นเพียงกระบวนการของการกระทำและการประสบความเปลี่ยนแปลงระหว่างอินทรีย์และสภาพแวดล้อม ส่วนประสบการณ์ทุติยภูมิ เป็นประสบการณ์ประเภทที่เป็นความรู้ คือได้ผ่าน

กระบวนการคิดไตร่ตรองมาแล้ว ประสบการณ์ปฏิมุมุมจะเป็นเนื้อหาของประสบการณ์ทุกขุมุมุม เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับคิดไตร่ตรอง ตัวอย่างเช่น เด็กเล่นช่น ไปเหยียบถ่านไฟร้อน ๆ ผลปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ คือ เท้าถูกไฟลวก เป็นประสบการณ์ปฏิมุมุมุม เมื่อเด็กเกิดการเรียนรู้จากผลของการเหยียบถ่านไฟร้อน ทำให้เกิดความเจ็บปวด และไม่ยอมเล่นบริเวณที่มีถ่านไฟร้อนอีก หรือระแวงที่จะเล่นไฟ เป็นประสบการณ์ทุกขุมุมุมุม ประสบการณ์ที่เกิดจากการคิดไตร่ตรอง (Reflective thought เรียกอีกอย่างว่าประสบการณ์การรู้ (Cognitive experience)

จอห์น ดิวอี้ มีความเห็นว่าการศึกษาที่ถูกต้อง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการศึกษาแบบเก่าหรือแบบจารีต (Traditional) หรือแบบอนุรักษ์ (Conservative) กับการศึกษาแบบใหม่หรือแบบก้าวหน้า (Progressive) เพียงระบบใดระบบหนึ่งปรัชญาของดิวอี้เป็นปรัชญาที่สะท้อนออกมาเด่นชัดในเรื่องการศึกษาที่ยกย่องประสบการณ์ทั้งปวงที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้สถานการณ์ที่เป็นจริง เพราะการศึกษาตามความคิดของจอห์น ดิวอี้ คือ ความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม ดังนั้นกระบวนการสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ที่ต่อเนื่องกับประสบการณ์เก่าไปเรื่อย ต้องส่งเสริมให้เกิดประสบการณ์ใหม่เพื่อเป็นวิถีนนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในปัจจุบันและอนาคตได้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงเป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะกลุ่มปฏิบัติการที่เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการเผชิญสถานการณ์จริงและการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการกระทำ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ฝึกคิด ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ ฝึกการแก้ปัญหาด้วยตนเองและฝึกทักษะการเสาะแสวงหาความรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติตามแนวประชาธิปไตย กระบวนการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็นและแก้ปัญหาเป็น โดยการนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ บางครั้งก็เรียนวิธีสอนนี้ว่าการสอนแบบวิทยาศาสตร์ ปัจจุบันการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ในแบบ Learning by doing ผู้เรียนจะเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ แนวคิดนี้จะจัดการสอนแบบโครงการ (Project-based learning) เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนจากการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนจากประสบการณ์ตรง ผู้เรียนได้ทดลองทำปฏิบัติ เสาะหาข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล พิจารณาหาข้อสรุป ค้นคว้าหาวิธีการ กระบวนการด้วยตนเอง หรือร่วมกันเป็นกลุ่ม เน้นให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตยให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้ได้ค้นคว้าหาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มิใช่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนเกิดนิสัยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้ด้วยเชื่อมั่นใจ ผลการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีประสบการณ์ของจอห์น ดิวอี้ ดังนี้

1. ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานโดยผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย และสื่อที่เร้าความสนใจ
2. ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ตามความถนัดและศักยภาพด้วยการศึกษา ค้นคว้า ฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะจนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้เกิดความเชื่อมั่นเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ใฝ่เรียน
3. กิจกรรมกลุ่มช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เกิดกระบวนการทำงาน เช่น มีการวางแผนการทำงาน มีความรับผิดชอบ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวินัยในตนเอง มีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตย เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้เรียนที่เรียนรู้ว่าจะเรียนรู้อย่างมีความสุข มีชีวิตชีวา ได้รับกำลังใจและได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน ทำให้เกิดความมั่นใจ ผู้เรียนที่เรียนดีจะได้แสดงความสามารถของตนเอง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแบ่งปันสิ่งที่ดีให้แก่กัน
4. ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดจากการร่วมกิจกรรมและการค้นหาคำตอบจากประเด็นคำถามของผู้สอนและเพื่อน ๆ สามารถค้นหาคำตอบและวิธีการได้ด้วยตนเอง สามารถแสดงออกได้ชัดเจน มีเหตุผล
5. ทุกขั้นตอนการจัดกิจกรรม จะสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ซึมซับสิ่งที่ดีงามไว้ในตนเองอยู่ตลอดเวลา
6. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน โดยให้แต่ละคนเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตน ไม่นำผลงานของผู้เรียนมาเปรียบเทียบกับ มุ่งให้ผู้เรียนแข่งขันกับตนเองและไม่เล็งผลเลิศจนเกินไป

7. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน คือ ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข เกิดการพัฒนารอบด้าน มีอิสระที่จะเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

ประทุม อังกูรโรหิต.(2543).ปรัชญาปฏิบัตินิยม รากฐานปรัชญาการศึกษาในสังคม

ประชาธิปไตย.กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

<http://www.wangnoi-nfe.com/index.files/Page1139.htm>

http://www.wijai48.com/learning_stye/experince_learning/learningbydoing.htm